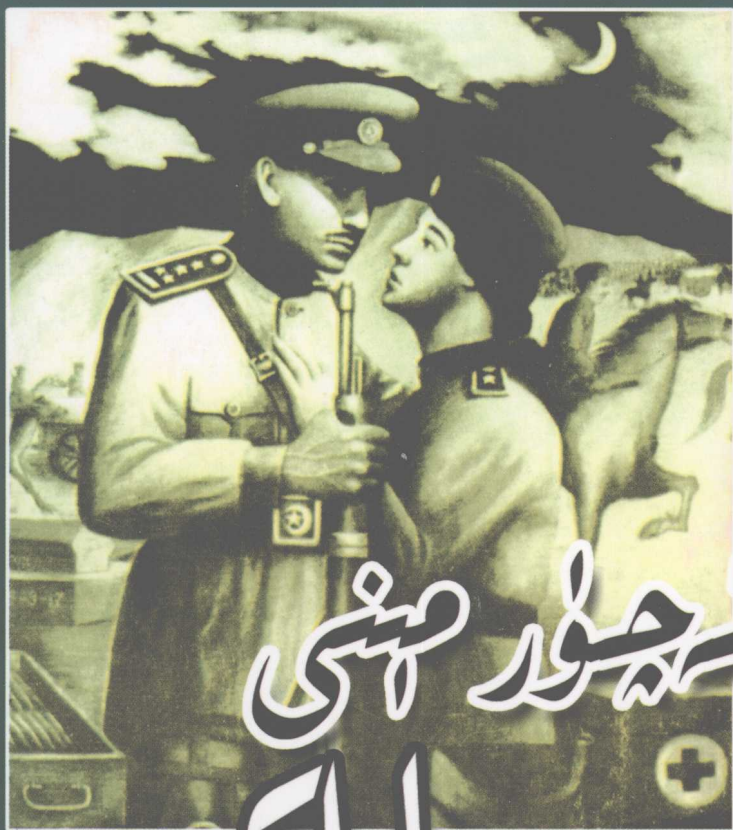

ئابدۇراخمان قاھار

كەچىۋاتىمىز نازاكت

شىنجاڭ ياشلار - ئۆسمۈرلەر نەشرىياتى

ئابدۇراخمان قاھار

كەچىرىشى نازاكت

(پوۋېستلار)

شىنجاڭ ياشلار - ئۆسمۈرلەر نەشرىياتى

责任编辑：阿布力克木·艾山

责任校对：阿布里孜·阿巴斯

封面设计：阿里甫·夏

原谅我吧(维吾尔文)

(中篇小说集)

阿不都热合满·卡哈尔 著

新疆青少年出版社出版
(乌鲁木齐市胜利路二巷1号 邮编：830049)

新疆新华书店发行

新疆金版印务有限公司印刷

850×1168毫米 32开本 9.625印张

1992年11月第1版 2007年3月第2次印刷

印数：4851—7910

ISBN978-7-5371-1030-3 定价：14.00元
如有印刷装订问题请直接同出版社调换

مۇندەرىجە

1	 كەچۈر مېنى، نازاكەت
113	 ئاشۇ يىللار
210	 ئادەملەر، ماڭا رەھىم قىلماڭلار

كەچۈر مېنى، نازاكەت!

1

تاغ جىرالسىرى كۆز مەنزىرىسىگە خاس تۇس ئالغانىدى. ئوت - چۆپەلەر سارغىيىپ پىشقان، قېتىشقان. قايتالاردىكى قارىغايىلار ھېلىمەم ياپيېشىل ۋە مەغرۇر. تاغ سۇلىرى تېخىمۇ سۈزۈلۈپ تىنىشقان، ئۇنىڭ ئاستىدىكى ھەرخىل، ھەرىكەتلىك تاشلار قۇم بىلەن سۇ يالاۋېرىپ سىلىقلىنىپ كەتكەن. چۆپەلەر ياقۇتتەك چاقناپ تۇرىدۇ. تاغ قۇشلىرىنىڭ چاڭلىدىغان ئاۋازلىرى پەسەيگەن، توپ-توپى بىلەن ئوتلاپ يۈرگەن ئات، كالا، قوي، ئۆچكىلەر سېمىزلىكتىن ياۋاشلاپ كەتكەن، قىيغىنىشلار، سايغاقداشلار، تاشتىن - تاشقا سەكرەشلەر ھازىر يوق.

جىرا بويلاپ تۆۋەنگە چۈشۈۋاتقان ئوۋچى يېڭى بۈگۈنكى سەپىرىدىن مەمنۇن بولۇپ، كۆڭلى كۆتۈرۈلگەن ھالدا ئەتراپقا تەكىلىپ كەلمەكتە. ئۇ ئادەم ئىزى كەم بېسىلىدىغان، پەقەت ياۋايى ھايۋانلار، ئۇچار قۇشلارلا

يۈرۈدىغان يەرلەردىن ئوۋ قىلىپ قايتقاندى. ئۇنىڭ ئاستىدىكى قومۇش قۇلاقلىق كۆك ئات ئىگىسىنىڭ ھېسسىياتىنى چۈشەنگەندەك، ئاياغلىرىنى بىرخىل يۆتكەپ پەسلەپ كېلەتتى. غانجۇغدا بۇ ئەتراپتا كەم ئۇچرايدىغان ئىككى دانە كۆك بۆرىنىڭ تېرىسى، بوغۇزلانغان بىرنەچچە ئۇلا، ئىككى قىرغاۋۇل پۇلاڭلاپ تۇراتتى.

ئوۋچى يىگىت جىرانىڭ ئىككى يېقىنى بۈگۈنلا كۆرۈۋاتقانداك ئەتراپقا قىزىقىپ قارايتتى، ۋۇجۇدى تاغ ھاۋاسىدىن ھۇزۇرلىناتتى. ئۇ بۈگۈن كېچىچە يول بېسىپ تاڭ بىلەن تەڭ ئۆيىگە يەتمەكچىدى.

قۇياش تاغ كەينىگە ئولتۇرۇپ، جىرا ئىچى كۆكۈچ-قارامتۇل رەڭگە كىرىشكە، يېشىل قارغايلىق قارىيىشقا، شارقىراتمىلارنىڭ ئاۋازى تېخىمۇ ئېنىق ئاڭلىنىشقا باشلىدى، ئىزغىرىن شامال باشلاندى. ئوۋچى يىگىت ئېتىنىڭ تىزگىنىنى سىلكىدى.

بۆرە مېڭىشىغا چۈشكەن كۆك ئات بىر جىرادىن ئايلىنىپ، كەڭرى سايغا چۈشۈشى بىلەن بىردىنلا خارتىلداپ، قومۇش قۇلاقلىرىنى شىڭىتايىتىپ تۇرۇپ قالدى، ئوۋچى يىگىتمۇ چۆچۈپ كەتتى. ئۇنىڭ ئالدىدا، خۇددى ئاسماندىن چۈشكەندەك، بىر قىز پەيدا بولغانىدى، گۇيا چۆچەكلەردە ئېيتىلغاندەك بۇھال يىگىتنىڭ پىكرىنى چاچتى: «بۇ كىم؟ ئادەممۇ ياكى ئادەم سۈرەتلىك جىنۇ؟» قىز ئاتلىق يىگىتنى كۆرۈپ دەھشەتلىك چىرقىراپ، ئوڭدىسىغا يىقىلدى:

— ئاھ!... شورپىشانەم، ئەمدى مەن ئۆلدۈم!...
يىگىت ئېتىدىن چۈشمەي بۇ ئاجايىپ مەنزىرىگە

بىردەم قاراپ تۇردى. ئوڭدىسىغا يىقىلغان قىز قىمىرلىماي سۇنايلىنىپ ياتاتتى، ئاتمۇ بۇجىيىپ تۇراتتى، پۈتۈن ئەتراپ قېتىپ قالغاندەك جىمىپ كەتكەندى.

قاراپ تۇرۇۋېرىش كېرەكمۇ؟ يىگىت ئېتىدىن چۈشۈپ، بىر بېسىپ، ئىككى بېسىپ قىزنىڭ يېنىغا كەلدى. قىز تويغا ياسانغاندەك، ئۇچىسىغا ناۋات رەڭ دۇردۇن كۆڭلەك، ئۇنىڭ ئۈستىگە قېنىق بېغىررەڭ مەخمەل كەمزۇل كىيىپ، بېشىغا ئاق بۆرتىمە شال تاڭغان، پۇتىغا يېڭى قارا خۇرۇم چېتىك كىيگەندى. بۇلاقتەك كۆزىنى ياپقان ئۇزۇن، تال-تال كىرىپكىلىرى، مارجاندەك چىشلىرىغا ھىملەشكەن سۈپسۈزۈك لەۋلىرى، ئاناردەك قىزىل مەڭزىدىكى بىر تال خالى قىزنى تولىمۇ گۈزەل كۆرسىتەتتى.

يىگىت بىر پەس داڭقىتىپ تۇردى - دە، ئاندىن قىزنىڭ بېشىنى ئاۋايلاپ كۆتۈرۈپ تىزىغا ئالدى، لېكىن قىز كۆزىنى ئاچمايتتى. پەقەت پېشانىسىگە چۈشكەن بىرنەچچە تال چېچىلا سوغۇق شامالدا يېنىك يەلپۈنۈپ تۇراتتى. كۆكسىنىڭ بىر كۆتۈرۈلۈپ، بىر چۈشۈپ تۇرۇشى ئۇنىڭ ھايات ئىكەنلىكىدىن دالالەت بېرەتتى. يىگىت مۇزدەك تاغ سۈيىنى ئوچۇملاپ ئەكېلىپ قىزنىڭ يۈزىگە سەپتى، شۇ چاغدىلا قىز ئەندىكىپ كۆزىنى ئاچتى:

— مەخسۇتباي! ... ياق، ياق ... — ئۇ جۆيلۈگەندەك چۈشىنىكسىز بىرنېمىلەرنى دېدى. ئۇنىڭ لەۋلىرى بىرنەرسىدىن سەسكەنگەندەك قورۇلاتتى، كۆزلىرىدىن ئۈمىدى كېسىلگەن ئادەمنىڭكىدەك خۇنۇك نۇر پىلدىرلايتتى، چېكە تومۇرلىرىنىڭ لىپىلداۋاتقانلىقى ئوچۇق بىلىنىشكە باشلىدى. ئۇ كۆزلىرىنى يەنە يۇمۇۋالدى.

— مەن مەخسۇتباي ئەمەس، قۇددۇس، مەخسۇتباي دېگەن كىم؟

قىز كۆزىنى ئاستا ئاچتى، قۇددۇس قانداقتۇر بىرنەرسىنى چۈشەنگەندەك قىزغا ئىچ كۆيەرلىك بىلەن تىكىلدى. ئۇنىڭ پىشانىسىدىكى چاچلارنى كەينىگە قايرىپ قويماقچى بولۇپ قولىنى ئاستا سوزدى، بىراق ئەيمەندىمۇ، قولىنى يەنە تارتىۋالدى.

— سەن قەيەردىن كەلدىڭ؟ — ئاستا سورىدى قىز.

— مۇشۇ تاغلار مېنىڭ ماكانىم. قىز بىردىنلا جانلىنىپ بېشىنى كۆتۈردى. قۇددۇسنىڭ چىرايىدا كۆلۈمسىرەش پەيدا بولدى. قىز ئۇياق - بۇياققا ۋە بېشىدا ئولتۇرغان يىگىتكە تىكىلىپ قارىدى - دە، ئۇلۇغ - كىچىك تىندى، ئۇ گاراڭ ئادەمدەك بولۇپ قالغانىدى.

— مەن قاياقتىن كەلدىم؟ — دېدى قىز بېشى تۆرىگەن ئادەمدەك.

قۇددۇس شىمال تەرەپتىكى جىلغىنى كۆرسەتتى. قىز شۇ چاغدىلا ئۆزىگە كېلىپ، ئۆزىنىڭ ھېلىلا مۇشۇ يىگىتنى ئاتلىق كۆرگەنلىكىنى ۋە كۆرۈپلا ھوشىدىن كەتكەنلىكىنى ھېس قىلدى - دە، بىردىنلا كۆڭلى بۇزۇلۇپ، كۆزلىرىدىن تاراملاپ ياش تۆكۈلدى.

— يىغلىماڭ، — دېدى قۇددۇس كۈيۈمچانلىق بىلەن، — نەگە بارىسىز؟ نەگە دېسىڭىزمۇ يەتكۈزۈپ قويالايمەن.

قىز تېخىمۇ ئۆپكۈدەپ كەتتى - دە، بېشىنى كۆتۈردى.

— نەگە بېرىشىمنى بىلمەيمەن، لېكىن بىر يەرگە يوشۇرۇنۇشۇم كېرەك، — ئۇ ئورنىدىن تۇرۇپ كەتتى، — مېنى بىر يەرگە يوشۇرۇپ قويۇڭ، ماڭا رەھىم قىلىڭ، بولۇڭ...

قىز تىترىگىنىچە ئارقىسىغا قاراپ قويدى.

— بۇ يەرلەر سىزنى يوشۇرۇپ قالالمايدۇ، ئۇنداقتا يىراق يەرلەرگە كېتىشكە توغرا كېلىدۇ.

— مەيلى، قانچە يىراق بولسا، شۇنچە ياخشى.

قۇددۇس كۆك ئېتىنى يېتىلەپ كەلدى، بۆرە تېرىسىنى ئېگەرنىڭ كەينىگە سېلىپ، قىزنى يۆلەپ چىقىرىپ، ئۇنىڭغا ئولتۇرغۇزدى. دە، ئاندىن ئۆزى مىنىپ، كەينىگە — تاغ ئىچكىرىسىگە قاراپ ئۆرلەپ ماڭدى.

قىز مانا ئەمدى ئۆزىنىڭ تولىمۇ چارچاپ ماغدۇر-سىزلانغانلىقىنى، قورسىقىنىڭ ئاچقانلىقىنى ھېس قىلدى ۋە ئويغا پاتتى: ئاھ، زارلىرىم خۇداغا يېتىپ ماڭا ئىچى ئاغرىغان ئوخشايدۇ-دە، بۇ مېھرىبان يىگىتنى ماڭا ئاسماندىكى پەرىشتىلەر تاشلاپ بەرگەنمىدۇ؟ يا خىزىرغا يولۇقتى دېگەن مۇشۇمۇ؟ دۇنيادا ياخشى ئاداملار بار ئىكەنمۇ، يالغۇزلۇقۇم، ئاجىزلىقىمدا ماڭىمۇ باشپاناھ بولىدىغانلار چىقىدىكەنمۇ... تەقدىرگە تەن بەر دېگەنلەرنىڭ گېيىگە كۆنمەي توغرا قىلغانىكەنمەن، بولمىسا ياشلىقىم ئوچاقنىڭ كۈلىدەك تۈزۈپ كەتمەسمىدى... بىردەمدىلا قاراڭغۇ چۈشۈپ كەتتى. تاغ قاپتاللىرى قارا پەرىدەدەك كۆرۈنەتتى، چارچاپ يانغان يۇلتۇزلار ئۇنىڭ بېشىدىلا ئېسىلىپ تۇرغاندەك قىلاتتى. ئۇ گويىا قول سوزسىلا يەتكۈدەك يەردە تۇرغان يۇلتۇزلارغا قىزىقىپ

قارىدى. يۇلتۇزلار كۈمۈش كىرىپكىلىرىنى چىمىلدىتىپ قىزغا كۆز قىسىۋاتقاندا كىلاتتى. ئۇ ئۆزىنى يۇلتۇزلار ئارىسىدا يۈرگەندەك ھېس قىلىپ، ئىچ - ئىچىدىن سۆيۈنۈپ، ھەممىنى - كۆڭلىدىكى ۋەھىمىنى، ھالسىزلىق ئازابىنى، قورسىقىنىڭ ئاچقانلىقىنى ئۇنتۇپ كەتتى.

يۇقىرى ئۆرلىگەنسېرى يول قىيىنلىشىپ باراتتى. كۆك ئاتنىڭ ساغرىسىدىن، بويۇنلىرىدىن چىپىلداپ تەر قۇيۇلسۇمۇ، ئۇ بىرخىل يۈرۈشىنى ئۆزگەرتىپ ئۆرلەپ بارماقتا ئىدى.

قۇددۇس ئۇن - تىنىسىز كېلەتتى. ئۇ نېمىلەرنى ئويلاپ كېتىپ بارىدىكىن؟ چۈشىدىمۇ كۆرۈنمەيدىغان ئەھۋالغا دۇچ كەلگەنلىكىدىن ھەيران بولۇۋاتامدىكىن؟ ياكى كىچىك ۋاقىتتا ئانىسى ئېيتىپ بەرگەن پادىچى تازغا پادىشاھنىڭ ئاي جامال قىزى كۆيۈپ قاپتۇ، دېگەن چۆچەكنى ئويلاۋاتامدىكىن؟ ... ئۇ، قىز دۈمبىسىگە بېشىنى قويغاندا يۈرىكىنىڭ ئادەتتىن تاشقىرى ئۇرۇپ كەتكەنلىكىنى ۋە بەدىنىدە تۇيۇقسىزلا بىر ئىسسىق ھارارەتنىڭ پەيدا بولغانلىقىنى سەزدى، لېكىن كەينىگە قايرىلىشقا جۈرئەت قىلالىمىدى، شۇ تاپتا ئۇنىڭ تىلىغا گەپمۇ كەلمەيتتى.

يالغۇز ئاياغ يول ئۆرلىگەنسېرى ھاۋامۇ سوۋۇپ باراتتى، ئىزغىرىن شامالمۇ ئەددى، يۇلتۇزلار تېخىمۇ روشەنلىشىپ پارقرايتتى، قارىغايىلار سۇس شاۋقۇن سېلىپ سۈرلۈك گۈركىرەيتتى.

قۇددۇس ئېتىنىڭ تىزگىنىنى تارتتى، قىز بېشىنى ئاستا كۆتۈردى.

— مۇزلىدىڭىزمۇ؟ — دېدى ئۇ كەينىگە قايرىلىپ.
— ھە ئە .

— مەن سىزنى ئۇخلاپ قالدېمىكىن دەپتىمەن؟
— مەن ئۇخلىمىغىلى ئىككى كۈن بولدى.
قۇددۇس ئاتتىن چۈشتى-دە، غانجۇغدىكى تاشلانمىغان
چوڭ جۇۋىنى يېشىۋالدى.

— قايسىسىنى كىيىسىز؟ ئۇچامدىكىنىمۇ، ماۋۇنىمۇ؟
— قايسىنى بەرسىڭىز شۇنى.
— ئۇچامدىكىنى كىيىڭ، ماۋۇنىڭ بىلەن قولشالمايسىز
يول تېخى ئۇزۇن، بايا بىز ئۇچراشقان يەر بىلەن
بارىدىغان يېرىمىزنىڭ ئارىلىقى يەتمىش-سەكسەن چاقىرىم
كېلىدۇ.

قىز قۇددۇسنىڭ ئۇچىسىدىكى ئىسىپ قالغان كالتە
جۇۋىنى كىيىپ، بەدەنلىرىنىڭ بىردىنلا راھەتلەنگەنلىكىنى
ھېس قىلدى.

— بۇ يول خەتەرلىك، ئۇخلاپ قالسىڭىز بولمايدۇ.
ئالدىغا مەنەمسىز-يە؟
— يولنى بىلمەسمۇ؟...
— ئات بىلىدۇ.
— مەيلى.

ئۇلار ئاتقا ئالمىشىپ مىنگىشىپ يەنە يولغا چۈشتى.
ئات بېشىنى ئوڭغا بۇراپ يەنە بىر قۇيۇق قارىغايلىق
جىراغا كىرىپ كەتتى. يول تاشلىق، بەزى يەرلەردە
ئات ئايىغىنى يانتۇ تۇرغان يوغان يالپاق تاغلارغا باساتتى.
ئەگەر ئات سەللا مۇدۇرۇپ كەتسە، ئىككىسى ئۇچۇپ
كېتىشى مۇمكىن ئىدى. قىزدىن ئۇيقۇ قاچقان، ئاتنىڭ

تەكشىسىز يۈرۈشىدىن قورقۇش، ئەنسىرەش تۇيغۇلىرى
ئۇنى ئۆز ئىلكىگە ئېلىۋالغانىدى.

تاڭ ئالدىدىكى قاراڭغۇلۇق باشلاندى. دەل شۇ
چاغدا ئۇلار مەنزىلىگىمۇ يېتىپ كەلدى. قۇددۇس ئاتتىن
چۈشۈپ بىر ئۆڭكۈرنىڭ ئالدىغا كېلىپ توختىدى. ئۆڭكۈر
ئىچى قارا سىياھدەك قاراڭغۇ، ئۇ دەم تارتىدىغان
ئەجدىھا ياتقاندەك سۈرلۈك كۆرۈنەتتى. قىزنىڭ تېنى
شۈركۈنۈپ كەتتى.

— قورقماڭ، مەن دائىم ياتىدىغان جاي مۇشۇ، —
دېدى ئۇ ئاتنىڭ غانجۇغسىدىكى نەرسىلىرىنى يېشىۋېتىپ،
ئاندىن سەرەڭگىسىنى چېقىپ ئۆڭكۈرنىڭ ئىچىنى كۆرسەتتى.
ئۆڭكۈرنىڭ ئاغزى كىچىك، ئىچى ئۇچ - تۆت ئادەم
بىمالال سىغىۋىدەك ئىدى. ئۇنىڭ ئاستىغا قۇرۇغان ئوت -
چۆپلەر قېلىن قىلىپ سېلىپ قويۇلغانىدى.

قۇددۇس بۆرە تېرىسىنى چۆپىنىڭ ئۈستىگە يېيىپ
سېلىپ، قىزغا ياتىدىغان ئورۇن ھازىرلىدى.
— قېنى، يېتىڭ، ئىككى كۈندىن بېرى ئۇيقۇسىز
ئىكەنسز.

ھارغىنلىق، ئۇيقۇسىزلىقتىن قىزنىڭ يېنى يەر تارتىپ
تۇراتتى. ئۇ تەمتىرەپ كېلىپ تېرە ئۈستىدە ياتتى.
قۇددۇس قىزنىڭ ئۈستىگە چوڭ جۇۋىنى يېيىپ قويۇپ
تالاغا چىقتى. كۆك ئاتنى قارىغاغا قاڭتۇرۇپ باغلىدى،
ئاندىن بۈگۈن ئوۋلىغان ئۇلا، قىرغاۋۇللىرىنى ئۆڭكۈرنىڭ
ئىچىگە ئەكىرىپ قويۇپ، تاماكا چېكىش ئۈچۈن ئولتۇردى.
تۇرمۇش كىشى ھەيران قالدىغان ھادىسىلەرگە
باي: كىشىگە بەزىدە ھەشەمەتلىك بېزەلگەن ئۆيلەرمۇ

دەھشەتلىك، يىرگىنچلىك كۆرۈنىدۇ، ئەمما ۋەيرانە كەپە، قاراڭغۇ ئۆڭكۈر شۇنچە يىللىق، ئەندىشىسىز تۇيۇلىدۇ. قىز بۇ ئۆڭكۈردە قاڭسىق ھىد گۈيۈلدەپ تۇرغان جۇۋىنى پۇراپ خاتىرجەم ياتىدۇ، ئۇنىڭدا قورقۇش، ئەيمىنىشتىن ئەسەرمۇ قالماغان، كۆزى ئۇيغۇغا كېتىۋاتىدۇ. — كېلىڭ، يېتىڭ، سىزمۇ ھېرىپ كەتتىڭىز، — دېدى قىز بېشىنى كۆتۈرۈپ.

— ياق، تاڭ ئېتىپ قالدى.

قىز ئۆتكەن ئىشلارنى ئويلاشقىمۇ ئۈلگۈرمەي تېزلا ئۇيغۇغا كەتتى.

2

ئۇ ئەتىسى چۈشكە يېقىن ئويغاندى. كۆزىنى ئېچىپلا ئۆزىنىڭ نەگە كېلىپ قالغانلىقىدىن، قانداقتۇر بىر تاش ئۆڭكۈرنىڭ ئىچىدە ياتقانلىقىدىن ھەيران بولۇپ ئولتۇردى، تۈنۈگۈنكى ئىشلارنى ئەسلەشكە تىرىشتى. خۇددى چۈشتەك يۈز بەرگەن ۋەقەلەر ئۇنىڭ كۆز ئالدىدىن خىرە-خىرە ئۆتتى-دە، كۆڭلى ئەمىن تېپىپ ئورنىدىن تۇردى، ئۇ راھەتلىنىپ ئۇخلىغان ۋە ئۇيقۇسى قانغانىدى. شۇ ھامان ئۇنىڭ دېمىقىغا قانداقتۇر بەرنەرسىنىڭ مەزىلىك پۇرقى كىردى، ئۇ ئۆڭكۈردىن سىرتقا چىقتى. پاھ... نېمە دېگەن گۈزەل، نېمىدېگەن كەڭرى دۇنيا!... ئۆڭكۈرنىڭ ئالدىدىن دولقۇنلۇق بىر ئۆستەڭ تاغ سۈيى شاش ئاتتەك قىيغىتىپ ئاقاتتى، سۇنىڭ ئىككى يېقى قۇيۇق قارىغايلىق، تېرەكلىك ئىدى،

تاغ قاپتاللىرى توق يېشىل، يىراقلىغانسىرى قارامتۇل كۆرۈنەتتى. يىراق - يىراقلاردا بولسا، سۇس قىزىل رەڭلىك يوتىلار چىمىرلاپ، تاۋلىنىپ تۇراتتى. ئاسمان كۆپكۆك، ئۇ يەر - بۇ يەردە پاختىدەك ئاق بۇلۇتلار خۇددى دېڭىزلاردىكى يەلكەنلىك كېمىلەردەك ئۈزۈپ يۈرەتتى.

ئۇ تەبىئەتنىڭ بۇ سېھىرلىك مەنزىرىلىرىگە تويماي قارايتتى. كەڭرى دۇنيا، ئاجايىپ خىسلەتلىك مەنزىرە، ساپ ھاۋا قىزىك ھېسسىياتىنى قوزغاپ، تۈنۈگۈنگىچە تارتىپ كېلىۋاتقان ئازابلىرىنى ئۇنتۇلدۇردى.

قۇددۇس قۇچاق يەتمەيدىغان بىر تۈپ قارىغاي ئاستىدا كاۋاپ پىشۇرۇۋاتاتتى. قىز ئۇنىڭغا سەپىلىپ قارىدى. ئۇ غوللۇق، بەستىدىن پالۋانلىقى بىلىنىپ تۇرىدىغان، قوشۇماقش، كەڭ يېشانلىك يىگىت ئىدى، مەڭزى ئوت تەپتىدىن قىزارغان، بۇرۇن ئۇچلىرىدىن تەر تامىچىلاپ تۇراتتى. ئۇ يۇڭزىلىنىپ ئىچ - قارنى تازىلانغان ئۇلانى ئىككى تال كۆك تالغا كېرىپ ئۆتكۈزۈپ، تاشلاردىن ياسالغان كاۋاپدانغا قاقلاۋاتاتتى. قۇرۇغان قارىغاي شاخلىرى چاراسلاپ ياناتتى.

قىز قۇددۇسنىڭ يېنىغا كەلدى.

— قانداق، ئۇيقۇغا قېنىسىزمۇ؟

— قۇشتەك يېنىكلەپ قاپتۇمەن.

— سىزگە كاۋاپ پىشۇرۇۋاتمەن.

— چۈشۈمگىمۇ كاۋاپ كىرىپتىكەن.

— «توخۇ داڭگال چۈشەيدۇ، ئۆچكە جاڭگال»

دېگەندەك قورسىقىڭىز ئاچ قالغاندىن كېيىن ئەلۋەتتە

كاۋاپ چۈشەيسىز - دە .
 — تاپتىڭىز، بۇ قانداق قۇش؟
 — ئۇلا .
 — ئۇلا؟
 — ھە ، كۆرگەنمۇ؟
 — كۆرمىگەن، ئەمما گۆشىنى شىپالىق دەپ ئاڭلىغان .
 — تاغدا شىپالىق نەرسىلەر كۆپ .
 — شۇنىڭ ئۈچۈن تاغقا قاچتىم - دە ، — قىز
 ھەيلىرىلىق بىلەن كۈلدى .
 — سىز ... قانداق بولۇپ ...
 — ئاۋۋال قورسىقىمنى تويدۇرۇڭ ، ئاندىن ھەممىنى
 سۆزلەپ بېرىمەن .
 قۇددۇس ئۆڭكۈرنىڭ ئالدىغا بۆرە تېرىلىرىنى سېلىپ ،
 بىر پارچە تاختاي ئۈستىگە پىشقان ئۇلانى قويدى ۋە
 بەكسى بىلەن ئۇنى پارچىلىدى . كاۋاپتىن ئىشتىھانى
 غىدىقلايدىغان مەزىلىك پۇراق كېلەتتى . ھەر ئىككىسىنىڭ
 ئاغزىغا سېرىقسۇ كەلدى - دە ، كاۋاپنى ئىشتىھا بىلەن
 يېيشكە باشلىدى .
 — ئۇلانىڭ گۆشى راستتىنلا تاتلىق بولىدىكەن ، —
 دېدى قىز قۇددۇسقا قارىمايلا ، — كاۋاپ پىشۇرۇشقا
 قالتىس ئۇستا ئىكەنسۇز .
 — ئۇللا بولسا ، پىشۇرماق ئاسان ، بىراق ئىسسىق
 چېيىمىز يوق ، سوغۇق سۇ ئىچىمىز - دە .
 — ئەمدى ئىسسىق چايىمۇ بولىدۇ . ئۆڭكۈرنىڭ ئىشىنى
 ماڭا قويۇپ بېرىڭ .
 — سىز مېھمان تۇرسىڭىز ...

— مېھمانلىقىم تۈگىدى، ئەمدى مەنمۇ سىزگە
ئوخشاش ھازىردىن باشلاپ بۇ يەرنىڭ خوجايىنى.
قۇددۇس يەر ئاستىدىن قاراپ قويدى، لېكىن قىز
ھېچنېمە دېمىگەندەك ھەدەپ تاتلىق پىشقان كاۋاپنى
تامىشىپ تۇرۇپ يېۋاتاتتى.

ئىككىسى قورساقلىرىنى تويدۇرۇشۇپ، سۇ بويىغا
چۈشۈشتى. قوللىرىنى يۇيۇشۇپ، ئوچۇملاپ سۇ ئىچتى.
قىز ئىچ - ئىچىدىن خۇشال ئىدى. ئۇ ئۆزىنى خۇددى
قەپەستىن قۇتۇلۇپ چىقىپ، پايانسىز كۆكتە يەرۋاز
قىلىۋاتقان قۇشتەك ھېس قىلاتتى، ئۆزى تۇپىغان ھالدا،
ئۇزۇن چاچلىرىنى چۇۋۇپ يەنە ئۆرۈپتتى.

ئۇ بىر بېسىپ، ئىككى بېسىپ قۇددۇسنىڭ يېنىغا
كېلىپ ئولتۇردى. نېمىشقىدۇر، ھېلىلا چاڭلىداپ سۆزلەپ
تۇرغان قىزنىڭ دېمى ئىچىگە چۈشۈپ كەتتى، لەۋلىرى
قورۇلغان، كۆزلىرى مەيۈس ھالغا كىرىپ قالغانىدى،
دەممۇ دەم ئېغىر تىناتتى ... كۆڭۈلسىز، ئازابلىق،
دەردلىك تۇرمۇشنى سۆزلەش ھەرقانداق ئادەمگە
ئېغىر، ئۇ ھازىر ئۆزىنىڭ كىملىكىنى، ھەسرەتلىك
سەرگۈزەشتىلىرىنى، بۇ يەرگە قېچىپ چىقىشقا نېمە
سەۋەب بولغانلىقىنى يېڭىتكە سۆزلەپ بېرىدۇ، كۆڭۈل
يارىلىرىنى ئاچىدۇ. سۆزلەش ئېغىر، ئىنتايىن ئېغىر، لېكىن
سۆزلىمەي، ئىچ - قارىنى بوشاتماي بولمايدۇ. ئىچىگە
تۇماندەك قاپلىشىپ تۇرغان ھەسرەتلىرىنى سۆزلىسەڭ،
يېنىڭلەپ قالغاندەك بولسەن!

— قۇددۇس، مېنىڭ كىملىكىمنى بىلگۈڭىز كېلىۋاتقاندۇ؟ —
دېدى قىز ئۇنىڭغا مەيۈس ھالدا قاراپ، — مېنىڭ ئېتىم

نازاكەت، ئەمەردىن دېگەن ئادەمنىڭ قىزمەن. بىراق دادامنىڭ قانداق ئادەملىكىنى بىلمەيمەن. كىچىكمە ئۆلۈپ كېتىپتىكەن. ئاتا قەدرى ماڭا سەككىز-توققۇز يېشىدا بىلىندى. دوستلىرىم دادىلىرىغا ئەركىلەپ ئېسىلسا، مېنىڭمۇ دادام بولسىچۇ، مەنمۇ ئەركىلىسەم، بويۇنلىرىغا ئېسىلسام، كوچىلاردا قولنى تۇتۇپ ماڭسام دەيتتىم. كىملىرىنىڭ «دادا» دەپ ۋارقىرىۋېتىشكە تاس قالاتتىم. بىر ئىش ئېسىمدىن زادى چىقمايدۇ؛ ھېت كۈنى ئىدى. دوستۇم بىلەن ھېيتلاپ يۈرەتتىم، كوچىدا دوستۇمنىڭ دادىسى ئۇچراپ قالدى. ئۇ «دادا» دەپ يۈرگۈگىنىچە دادىسىغا بېرىپ ئېسىلدى. دادىسى قىزىنىڭ پىشانىسىگە سۆيۈپ قويۇپ، قولغا پۇل تۇتقۇزۇپ قويدى. مەن بولسام بويۇمنى قىسىپ قاراپ قالدىم. ئۆپكەم ئۆرۈلۈپ، ھېيتلاشنىمۇ تاشلاپ ئۆيگە كەلدىم-دە، ئۆزۈمنى ئاپامنىڭ قۇچىقىغا ئاتتىم ... ئاپام مېنى بەزلەپ: «كۆڭلۈڭنى يېرىم قىلما، قىزىم، مەن سېنىڭ ھەم داداڭ، ھەم ئاپاڭ» دېدى. لېكىن ئاپامنىڭ كۆزىدىن مېنىڭكىدىنمۇ جىقراق ياش تۆكۈلدى ... نېمىشقا بىزدەك يېتىم-يېسىر، كەمبەغەل بالىلارنىڭ چىرايى غەرىب-مىسكىن؟ نېمىشقا بەزىلەرنىڭ بالىلىرى شوخ - ئەركىن، ھېچقاچان بويىنى قىسلىمايدۇ؟ مەن بۇ سوئاللارغا ئەمدى جاۋاب تاپتىم: تۇرمۇشتىن - كىيىم-كېچەك، يېمەك-ئىچمەكتىن قىسلىمايدىغان ئائىلىلەرنىڭ بالىلىرى ئەنە شۇنداق شوخ- تېتىك چوڭ بولىدىكەن.

نېمە ئىلاج، ئاپام ئىككىمىز ئېغىر كۈنلەرگە قالدۇق، ئۇ مېنى ئەگەشتۈرۈپ، كىشىلەرنىڭ نېنىنى يېقىپ،